

МАРКЕТИНГ І РИНКОВІ ВІДНОСИНИ

УДК 339.186

Пуцентейло П.Р.,
д.е.н., професор кафедри аграрного бізнесу і обліку
Тернопільський національний економічний університет
Миронюк Ю.Б.,
завідувач сектору кадрово-організаційної роботи
Головного управління економіки
Київської обласної державної адміністрації

ДЕРЖАВНІ ЗАКУПІВЛІ В УКРАЇНІ: АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ

Постановка проблеми. Задоволення громадських потреб з найдавніших часів було пріоритетним завданням держави. Історичний досвід показує, що, по-перше – майнові інтереси держави на різних етапах історичного розвитку були різноманітними, по-друге – задоволення цих потреб відбувалося за допомогою торгів, по-третє – на досить ранньому етапі почали складатися спеціальні нормативні акти, що регулюють відносини по задоволенню потреб держави у товарах, роботах і послугах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема удосконалення законодавства у сфері державних закупівель, організаційно-правових механізмів здійснення окремих процедур проведення торгів надається велика увага. Над проблемою дослідження різних аспектів управління системою державних закупівель працювали такі науковці, як В. Александров, В. Василичук О. Грибовський, М. Каменев, С. Козлов, О. Костусєв, О. Малиновська, В. Морозов, О. Овсянюк-Бердадіна, Г. Пінькас, В. Смирчинський, Н. Ткаченко, І. Школьник, С. Яременко та інші.

Незважаючи на значні досягнення у вивченні цієї проблеми, а також теоретичні та практичні напрацювання з цього напрямку, деякі питання з управління системою державних закупівель залишаються недостатньо дослідженими. Це стосується, насамперед, питань удосконалення організаційно-правових механізмів проведення процедур відкритих торгів, державного регулювання та ефективності здійснення системи закупівель, умов ефективного здійснення закупівель та ін.

Постановка завдання. Метою статті є розгляд особливостей здійснення державних закупівель в Україні, зокрема стадій, принципів, процедур відкритих торгів та їх ефективності.

Виклад основного матеріалу дослідження. З позицій інституціональної економічної теорії, державу можна визначити як інституційно-організаційну структуру, основною функцією якої в сучасній економічній системі є виробництво суспільних благ. До переліку таких суспільних благ, зокрема, належать товари, роботи і послуги, обмінювані за ринковими законами і використовувані державою при виконанні своїх захисних, соціальних і культурних функцій. Держава є учасником обмінних операцій на національному товарному ринку, формуючи попит на товари, роботи та послуги, що виробляються недержавними економічними суб'єктами. Державні закупівлі, таким чином, впливають на напрями розвитку виробничої системи країни. Від того, якої якості і новизни товари, роботи і послуги сьогодні закуповуються державою, буде залежати формування тенденцій удосконалення товарів, робіт і послуг та технологій їх виробництва у подальшому.

У сучасній змішаній економіці система державних закупівель є обов'язковим елементом управління державними фінансами та іншими ресурсами суспільного сектора економіки і покликана виконувати не тільки функції забезпечення суспільних потреб, а й функції державного регулювання економіки. Так, відповідно до думки Д. Рубвальтера, саме державна контрактна система поряд з державним бюджетом, податковою та резервною системами становить фундамент державного управління, спираючись на який держава здійснює свої головні економічні функції і господарювання [11].

Одним з елементів державного регулювання виступає бюджетна система, яка здійснює механізм перерозподілу національного доходу. Найважливішим елементом бюджетної системи є система державного замовлення. Державні закупівлі забезпечують виконання державних функцій,

спрямованих на оптимізацію управління, скорочення витрат, ефективне управління фінансовими потоками.

Світовою практикою вироблено такий інструмент регулювання господарсько-договірних відносин між державою і приватним капіталом, як контракування. Державна контрактна система являє собою особливий господарський механізм планування забезпечення державних потреб, розміщення державних замовлень та виконання контрактів, що вбудований в загальну систему державного управління економікою. При цьому, крім забезпечення поточної діяльності державної влади, контрактна система є основним інструментом системи державного регулювання соціально-економічного розвитку. У США і Великобританії, наприклад, сформовані і функціонують національні контрактні системи, що включають в себе механізми управління всім життєвим циклом замовлення (планування – розміщення – виконання), що дозволяють контролювати, як здійснення самого замовлення, так і витрачання бюджетних фінансових ресурсів. У країнах Європейського союзу детально регламентовані процедури розміщення публічного замовлення, які є обов'язковими для виконання всіма країнами – членами ЄС. Позитивний досвід національних контрактних систем економічно розвинених країн демонструє, що вони дозволяють виконувати базові економічні та соціальні завдання держави і забезпечувати розширене відтворення пріоритетних напрямків розвитку економіки.

Згідно теорії інституціоналізму, ключовим механізмом обмінних відносин є контракт [5]. Економічна сутність контракту двоїста: це правовий документ, що включає в себе норми, встановлені формальними інститутами, і це одночасно інститут, що закріплює порядок організаційних дій з виробництва та обміну речових і нематеріальних благ, тобто механізм реалізації цілей економічних суб'єктів.

Державний замовник формує вимоги до товарів, робіт, послуг, що закуповуються відповідно до контракту. Замовник в силу обмеженості інформації про існуючі на ринку товари, роботи і послуги може підтримувати застарілі та неефективні виробництва.

Система державних закупівель для потреб замовників призначена для придбання товарів, робіт і послуг з метою забезпечення їх діяльності та надання ними відповідних послуг. Пошук оптимальних способів задоволення потреби в закупівлях можливий тільки в рамках прийнятих політичних рішень. Так, є очевидним, що вибір між замовленнями на будівництво нової школи або придбання шкільних автобусів проводиться в рамках освітньої політики держави. Це є стратегічний вибір влади. У цьому зв'язку, абсолютно є виправданою спрямованість програми підвищення ефективності бюджетних витрат на забезпечення програмно-цільового принципу бюджетного планування з одночасним реформуванням «зверху» мережі бюджетних установ.

Перехід до програмної структури витрат державного бюджету неможливий без формування стратегії закупівель щодо кожного замовника, котрий буде тісно пов'язаний із завданнями та прогнозованими результатами діяльності всіх органів виконавчої влади. Внаслідок цього буде забезпечено більш гнучкий підхід до планування та проведення закупівельних процедур з урахуванням специфіки закуповуваної для держави продукції.

Обсяг видатків бюджету, що припадають на сферу державного замовлення є досить значним і зростає з року в рік (табл. 1).

Таблиця 1

Проведення закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти в Україні у 2012 р.

Найменування показників	Усього процедур закупівель	У тому числі за видами процедур закупівель					Закупівлі без застосування процедур
		Відкриті торги	Двоступеневі торги	запити цінових пропозицій	Попередня кваліфікація учасників	закупівлі в одного учасника	
1	2	3	4	5	6	7	8
I. Загальна кількісна характеристика процедур закупівель – одиниць							
Усього оголошень про результати проведення процедур закупівель	90762	48509	50	8193	141	33869	x
Усього проведено процедур закупівель	139724	91545	53	9337	377	38412	x
Кількість учасників, які подали пропозиції конкурсних торгів для участі у процедурах закупівлі	186667	126582	118	21678	425	37864	x
Кількість укладених договорів	103052	54911	47	7112	183	40799	2065944

продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8
II. Вартісна характеристика процедур закупівель - млн.грн.							
Загальна річна сума коштів, запланованих замовником для закупівлі товарів, робіт і послуг	571583,4	x	x	x	x	x	183574,6
Загальна сума коштів, яку заявили у звітному періоді для закупівлі товарів, робіт і послуг	464533,0	239106,9	225,9	931,1	3249,4	221019,7	x
Загальна сума коштів за укладеними договорами у звітному періоді для закупівлі товарів, робіт і послуг	428063,5	208240,0	269,8	855,0	3451,1	215247,6	194482
Загальна сума коштів (фактичні видатки) у звітному періоді за укладеними договорами для закупівлі товарів, робіт і послуг	202398,2	64050,3	108,7	699,8	277,7	137261,7	60680,6
у тому числі:							
- товарів	142402,5	37990,4	55,9	523,8	190,4	103642,0	30390,3
- робіт	15169,2	9160,7	26,7	10,3	23,3	5948,2	6457,7
- послуг	44826,5	16899,2	26,1	165,7	64,0	27671,5	23832,6
Загальна сума коштів (фактичні видатки) у звітному періоді за договорами, укладеними в попередні роки, які виконуються	56791,1	36814,8	115,7	36,2	1070,8	18753,6	125283,6

Джерело: [8]

У відповідності з новим Законом України «Про здійснення державних закупівель» (№ 2289-VI від 1.06.2010) закупівля товарів, робіт і послуг за державні кошти може здійснюватися шляхом застосування однієї з таких процедур [10]:

- відкриті торги;
- двоступеневі торги;
- запит цінових пропозицій;
- попередня кваліфікація учасників;
- закупівля в одного учасника.

Закон застосовується до всіх замовників та закупівель товарів, робіт та послуг, які повністю або частково здійснюються за рахунок державних коштів, за умови, що вартість предмета закупівлі товару (товарів), послуги (послуг) дорівнює або перевищує 100 тис. грн. (у будівництві – 300 тис. грн.), а робіт – 1 млн. грн., крім закупівель за процедурою електронного реверсивного аукціону, у тому числі на технічне обслуговування, іншу оплатну підтримку на майбутнє об'єкта закупівлі чи виплат, пов'язаних з використанням об'єктів права інтелектуальної власності [10].

З метою вдосконалення норм Закону України «Про здійснення державних закупівель», 17 травня 2011 р. у другому читанні і в цілому Верховною Радою України був прийнятий проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань державних закупівель» № 7532, виконавши вимогу Європейської Комісії та Світового Банку. З жовтня 2011 р. цей закон набув чинності. Основні зміни стосуються закупівель в одного учасника, незастосування дії Закону до коштів підприємства та зміни до адміністративної відповідальності за порушення у сфері державних закупівель [9].

Згідно Закону України «Про здійснення державних закупівель» стадії здійснення державних закупівель виглядають таким чином (рис. 1).

Рис. 1. Стадії здійснення державних закупівель

Джерело: власна розробка

Відкриті торги є основною процедурою закупівлі із зменшенням ціни, що являє собою найоптимальніший спосіб отримання найбільш вигідної пропозиції у співвідношенні якості та ціни. Під час проведення процедури відкритих торгів пропозиції конкурсних торгів мають право подавати всі зацікавлені особи. Розглянемо більш детально алгоритм проведення процедури відкритих торгів згідно Закону України «Про здійснення державних закупівель» (рис. 2).

Вважаємо, що відкриті торги – є основною та найпоширенішою процедурою закупівлі, під час їх проведення пропозиції конкурсних торгів мають право подавати всі зацікавлені особи, що призводить до загострення конкуренції та дозволяє застосувати закупівлю на більш вигідних умовах.

При аналізі цієї процедури, контролюючі органи звертають увагу на формування ціни тендерної пропозиції, із зазначенням того, що повинна включати тендерна пропозиція, крім вартості самих товарів, (витрати на транспортування, страхування, податки, тощо). Аналізується, яким чином враховані в методиці розрахунку ціни конкурсної пропозиції вимоги щодо державного регулювання цін на окремі предмети закупівлі та надані пільги в оподаткуванні обсягу закупівлі окремих товарів, робіт, послуг. Також враховується, наскільки чітко визначені вимоги Замовника щодо якості предмета закупівлі, кваліфікаційних вимог учасника, основних умов договору.

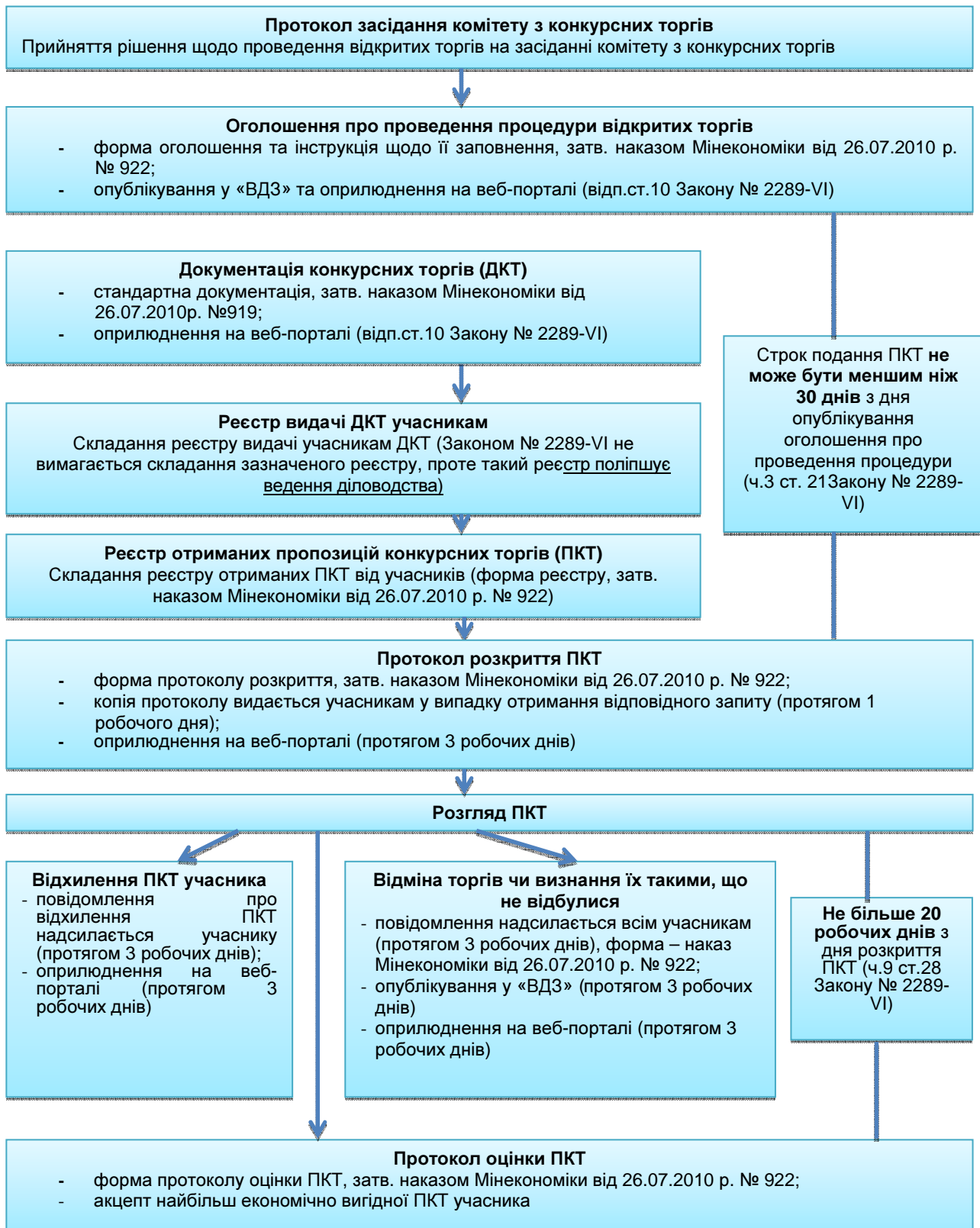
Наведемо коротку характеристику кожної із вищезазначених процедур закупівлі:

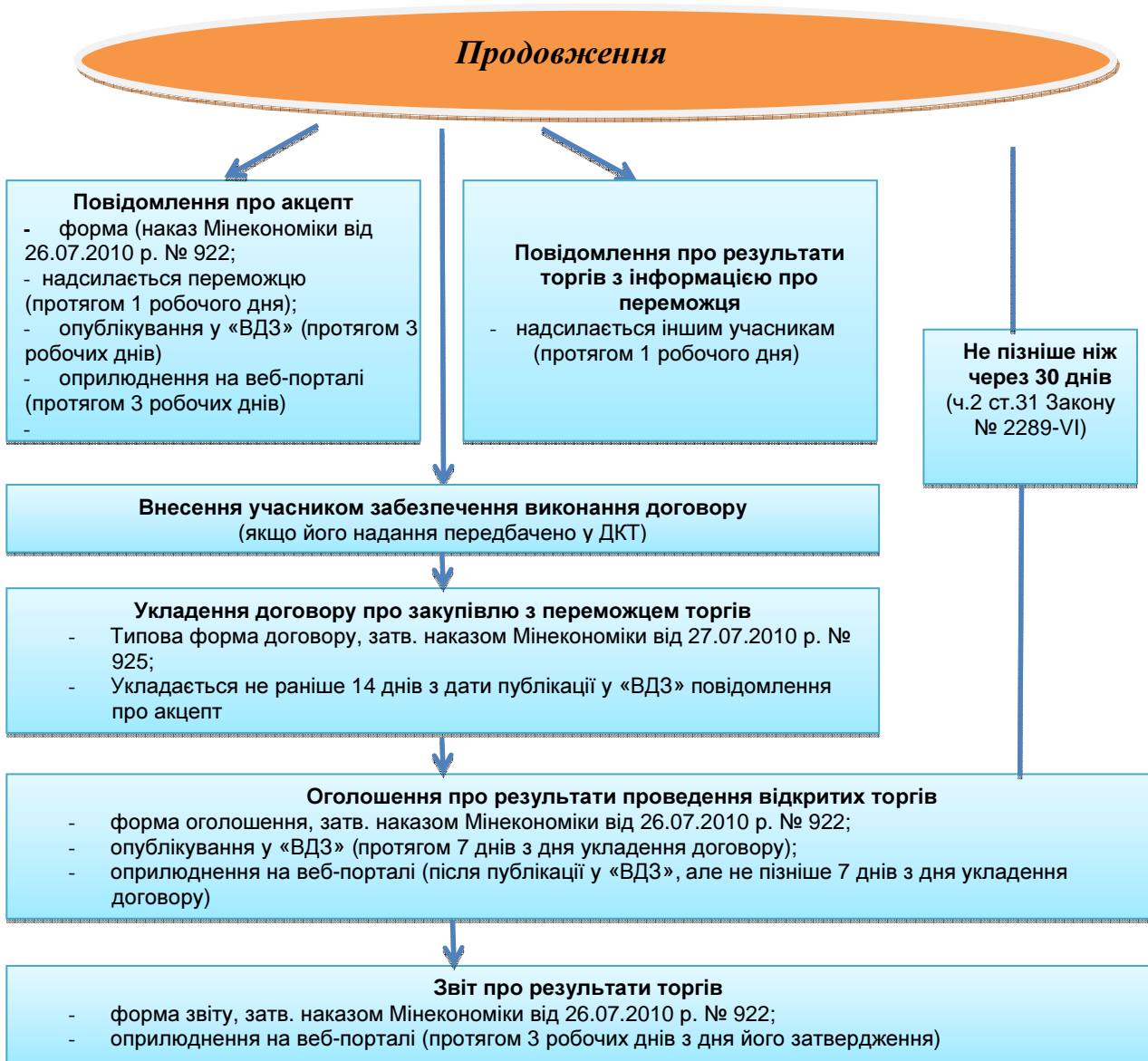
– двоступеневі торги – проводяться в два етапи за умов: замовник не може визначити необхідні технічні, якісні характеристики (специфікації) товарів (робіт) або визначити вид послуг та якщо для прийняття оптимального рішення про закупівлю необхідно провести попередні переговори з учасниками; предметом закупівлі є здійснення наукових досліджень, експериментів або розробок, виконання дослідно-конструкторських, будівельних робіт. У подальшому процедура двоступеневих торгів проводиться так само, як і процедура відкритих торгів;

– запит цінкових пропозицій – застосовується щодо товарів і послуг, для яких існує постійно діючий ринок, за умови, що їх вартість не перевищує 200 тис. грн., переможцем вважається учасник, що запропонував найменшу ціну;

– попередня кваліфікація учасників – застосовується у разі необхідності попереднього визначення кваліфікаційної відповідності, фінансово-економічного стану та технічних і організаційних можливостей учасника, у разі її проведення до подальшої участі у торгах допускаються всі учасники, які пройшли таку кваліфікацію, але не менше двох. Разом з тим, для проведення попередньої кваліфікації учасників має бути не менше двох;

– закупівля в одного учасника – це процедура, відповідно до якої замовник укладає договір про закупівлю з учасником після проведення переговорів з одним або кількома учасниками та акцепту пропозиції переможця процедури закупівлі у одного учасника.

Рис. 2. Алгоритм проведення процедури відкритих торгів

Джерело: власна розробка

Державні закупівлі здійснюються за такими принципами:

- добросовісна конкуренція серед учасників;
- максимальна економія та ефективність;
- відкритість та прозорість на всіх стадіях закупівель;
- недискримінація учасників;
- об'єктивна та неупереджена оцінка пропозицій конкурсних торгів;
- запобігання корупційним діям і зловживанням.

Державні закупівлі – це вироблені в країні або за кордоном товари, роботи і послуги, які закуповуються державою в особі своїх уповноважених органів за рахунок коштів державного бюджету для потреб власного споживання і з метою забезпечення населення суспільними благами.

У цьому зв'язку, під державним замовленням розуміється обґрунтована і оформлена потреба в поставках товарів, виконанні робіт та наданні послуг для державних потреб, відповідно під розміщенням державного замовлення – дії з визначення постачальників (виконавців, підрядників) з метою укладення з ними державних контрактів на поставки товарів, виконання робіт, надання послуг.

Термін «державна закупівля», відображаючи суть ринкової контрактації, констатує факт реалізації державного замовлення. Державна закупівля є кінцевим завершальним етапом процесу реалізації державного замовлення, а саме: придбання товарів, робіт, послуг для державних потреб. Тобто, оскільки державні закупівлі зумовлюють відповідну діяльність держави, що включає розміщення і виконання державних замовлень для задоволення державних потреб за допомогою

контрактних відносин. Саме тому діяльність щодо формування та розміщення державного замовлення розглядається в різних аспектах за масштабом, рівнем і економічним змістом.

У вузькому трактуванні під «державним замовленням» розуміють цілеспрямовану діяльність з визначення обсягів потреби в продукції (товари, роботи, послуги) для державних потреб, розміщення державних замовлень.

У широкому розумінні, термін «державне замовлення» використовується для визначення сукупності економічних відносин між державою (в особі уповноважених органів) та господарськими суб'єктами різних форм власності з приводу забезпечення суспільних потреб. У даному контексті державний попит розглядається в якості інструменту регулювання економіки, що впливає на її динаміку і структуру, а «система державних замовлень» як один з базових інститутів державного регулювання.

Отже, державні закупівлі є самостійним інститутутом, цілісною системою, що являє собою організовану сукупність взаємопов'язаних і взаємозалежних елементів, які володіють цілісністю і єдністю.

Доцільно визначити роль і масштаби завдань системи державних закупівель, механізми взаємодії та повноваження для регулювання національної економіки і суспільства. При цьому потрібно розглянути інституційний перехід від поняття «закупівлі для державних потреб» до поняття «закупівлі для суспільних потреб». Виникає тонка, але значуща межа соціально-економічного розуміння сутності організаційно-економічних відносин, тому що держава не може розглядатися як певний економічний суб'єкт, що має власні потреби, відмінні від потреб суспільства. Очевидним є те, що розміщення державних замовлень на постачання товарів, робіт, послуг для забезпечення оборони країни, економічної безпеки, розвитку охорони здоров'я та освіти необхідне не для потреб держави як інституту, а в інтересах всього суспільства, для якого створюється і організовується виконання державних функцій, виробництво відповідних товарів і послуг. Тому ефективність державних закупівель є одним з найважливіших індикаторів ефективності державного управління в цілому.

Отже, поширене в економіці нашої країни поняття «державні закупівлі», в першу чергу, визначає суб'єкт закупівельної діяльності – державу (в широкому сенсі, включаючи всі державні та муніципальні органи), що визначає умови, процедурні та правові особливості закупівель. За своєю соціально-економічною сутністю закупівлі на державному, регіональному і муніципальному рівнях спрямовані на вирішення загального завдання задоволення суспільних потреб, у зв'язку з чим вони здійснюються на загальній законодавчій основі.

Мета громадської (державної) закупівлі полягає у задоволенні громадської потреби замовника. Тому, мета закону про закупівлі, що збігається з поняттям ефективності суспільної закупівлі, повинна полягати в найкращому задоволенні громадської потреби у межах виділених коштів.

Закон містить норми, що регламентують процес задоволення державних і муніципальних потреб. Державними і муніципальними замовниками виступають відповідно державні органи (у тому числі органи державної влади), органи управління державними позабюджетними фондами, органи місцевого самоврядування, казенні установи та інші одержувачі коштів державного бюджету та місцевих бюджетів при розміщенні замовлень на постачання товарів, виконання робіт, надання послуг за рахунок бюджетних коштів та позабюджетних джерел фінансування. Іншими замовниками виступають бюджетні установи при розміщенні ними замовлень на поставки товарів, виконання робіт, надання послуг незалежно від джерел фінансового забезпечення їх виконання.

Отже, Закон поширює свою дію на всіх одержувачів бюджетних коштів і створює єдині для замовників всіх рівнів правила розміщення замовлення – витрачання бюджетних коштів.

Під розміщенням замовлення слід розуміти певний алгоритм дій замовника з визначення постачальників (підрядників, виконавців) з метою укладання з ними державних (муніципальних) контрактів на поставки товарів, виконання робіт, надання послуг для державних і муніципальних потреб.

У процесі розміщення замовлення, з одного боку, виступають замовники, з іншого – учасники розміщення замовлення. Учасники розміщення замовлень – особи, які претендують на укладання державного або муніципального контракту.

При розміщенні замовлення замовник повинен виходити з певних принципів його розміщення, що закріплені у Законі: єдиного порядку розміщення замовлення, ефективного використання коштів бюджетів і позабюджетних джерел фінансування, розширення можливостей для участі фізичних і юридичних осіб в розміщенні замовлень і стимулюванні такої участі, розвитку добросовісної конкуренції, вдосконаленні діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в сфері розміщення замовлень, забезпечення прозорості розміщення замовлень, запобігання корупції та інших зловживань.

Одним з найголовніших принципів розміщення замовлення є принцип ефективного використання коштів бюджетів і позабюджетних джерел фінансування. Суть його полягає в тому, щоб максимально повно задовольнити потреби держави з мінімальними витратами на проведення процедур розміщення замовлення і отримати максимальну економічну вигоду від проведених процедур. При розміщенні замовлення це означає, що переможе той, хто запропонує кращі умови за найменшу ціну. На цьому принципі побудовані всі процедури розміщення державного замовлення.

Сфера державного замовлення є системоутворюючим елементом, через який відбувається трансферт фінансових потоків у різні сектори економіки. Саме від ефективності роботи державного замовлення залежить успішність функціонування державного сектора в цілому. Визначення поняття «ефективність» в рамках системи державного замовлення є фундаментальним чинником для розробки методики оцінки ефективності державних закупівель. Саме справедлива модель оцінки сприятиме розвитку державних закупівель, що, у свою чергу, має ключове значення для розвитку господарської системи.

Під ефективністю розуміють досягнення цілей функціонування тієї чи іншої системи, тобто отриманий результат, який оцінюється шляхом зіставлення досягнутого стану з бажаним. Безумовно, що отриманий результат (ефект) може бути як позитивним, так і негативним, тому ефективність у загальному розумінні являє собою відношення отриманого результату до витрат на його досягнення.

Значним недоліком чинного законодавства є те, що ефективність розміщення державного замовлення розглядається тільки з точки зору економії коштів і зовсім не враховує сукупний економічний ефект. Одним із «сильних» аргументів на захист моделі державних закупівель, реалізованої в Законі України «Про здійснення державних закупівель», виступає економія бюджетних коштів за рахунок зниження цін закупівель в рамках конкурсних процедур.

Нині існують різні підходи до оцінки ефективності системи державних закупівель – від порівняння вартості отриманої продукції з початкової (максимальної) ціни до комплексного аналізу всіх аспектів системи за множиною критеріїв, таких як: показники економії коштів, загальна кількість контрагентів, кількість співробітників, які пройшли підвищення кваліфікації за освітніми програмами в галузі державних закупівель та ін.

У більшості випадків щодо оцінювання ефективності розміщення державного замовлення в якості основного показника розглядається розмір економії бюджетних коштів, що розраховується як різниця між початковою (максимальною) ціною контракту, передбачуваною замовником, і ціною, за якою була проведена закупівля (наприклад, ціною конкурсної заявки переможця конкурсу).

Висновки з даного дослідження. Отже, прийняття Закону України «Про здійснення державних закупівель» став помітним кроком вперед у напрямі приведення національного регулювання державних закупівель у відповідність до законодавства розвинутих країн світу, зокрема, проведення процедури державних закупівель стали більш прозорішими. Хоча він ще має ряд недоліків, які ускладнюють доступ учасників до процедур державних закупівель, тривалість процедури оскарження тощо, проте сподіваємося, що їх усунення це справа часу. У цілому, підводячи підсумки вищевикладеного, доцільно виділити наступні ключові етапи процесу забезпечення суспільних потреб у товарах, роботах, послугах.

По-перше, етап формування державного замовлення як комплекс заходів щодо визначення обсягів та номенклатури державного попиту, що проводиться органами державної влади, одержувачами та розпорядниками бюджетних коштів, з метою створення зведеного переліку державного замовлення, який затверджується в якості додатку до закону про бюджет на відповідний фінансовий рік.

По-друге, державне замовлення як вид оферти – державні органи, бюджетні установи або інші уповноважені одержувачі коштів державного бюджету чи коштів місцевих бюджетів в якості «державних замовників» звертаються до господарських суб'єктів різних форм власності з пропозицією щодо поставок товарів, виконання робіт, надання послуг із зазначенням термінів, обсягів, асортименту тощо.

По-третє, укладання договорів (контрактів) з учасником розміщення державного замовлення, що запропонував умови, котрі найбільш оптимально задовольняють державного замовника. Відповідно до вітчизняного законодавства замовлення визнається «розміщеним» після укладення державного контракту.

По-четверте, власне державна закупівля продукції на основі реалізації укладених контрактів на поставку товарів, виконання робіт і надання послуг.

Література

1. Водоласкова К.Ю. Аналіз українського законодавства у сфері державних закупівель з метою визначення шляхів гармонізації із європейськими нормами / К.Ю. Водоласкова // Право та управління. – 2011. – №3. – С. 23-36.
2. Мельников О.С. Удосконалення процедури проведення попередньої кваліфікації учасників торгів при здійсненні державних закупівель [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2010-2/doc/2/04.pdf>.
3. Овсянюк-Бердадіна О.Ф. Напрямки підвищення соціальної спрямованості системи державних закупівель послуг / О.Ф. Овсянюк-Бердадіна // Наука молода : зб. наук. праць молодих вчених ТНЕУ. – Тернопіль. – 2011. – Вип. 15-16. – С. 71-75.

4. Овсянюк-Бердадіна О.Ф. Об'єктивна необхідність та напрями вдосконалення функціональної підсистеми механізму державних закупівель послуг / О.Ф. Овсянюк-Бердадіна // Вісник Антимонопольного комітету України. – 2008. – № 3. – С. 26.
5. Олейник А.Н. Институциональная экономика: монография / А.Н. Олейник. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 416 с.
6. Павловський А.Б. Принципи державних закупівель: вітчизняна практика та міжнародний досвід / А.Б. Павловський // Право та управління. – 2012. – № 1. – С. 374-391.
7. Пінькас Г.І. Система ефективного державного фінансового контролю і координації у сфері державних закупівель / Г.І. Пінькас. // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 2. – С. 57-70.
8. Проведення закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти в Україні за січень-грудень 2012 року. Державна служба статистики. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> <http://www.ukrstat.gov.ua/>
9. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань державних закупівель. – Закон України № 7532 від 17 травня 2011 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: www.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=39395.
10. Про здійснення державних закупівель. – Закон України № 2289-VI від 1.06.2010 [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: www.rada.gov.ua // Відомості Верховної Ради України від 20.08.2010. – 2010 р. – № 33. – Ст. 471. – 1140 с.
11. Рубвальтер Д.О. О разработке федеральной контрактной системы Российской Федерации [Электронный ресурс] / Д.О. Рубвальтер // Официальный сайт ФГБУН. Институт социологии РАН. – Режим доступа: http://www.isras.ru/files/File/Vlast/2010/04/O_razrabotke_federalnoj.pdf.
12. Ткаченко Н.Б. Управління державними закупівлями: монографія / Н.Б. Ткаченко. – К.: Вид-во «Книга», 2007. – 296 с.
13. Школьник І. О. Фінансовий ринок України: сучасний стан та стратегія розвитку: монографія / І.О. Школьник. – Суми: Мрія, УАБС НБУ, 2008. – 348 с.

УДК 330.341.1.001.76

Янченко З.Б.,
к.е.н., заслужений економіст України,
начальник департаменту економічного розвитку,
торгівлі та міжнародного співробітництва
Житомирської облдержадміністрації

УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ ПІДХОДІВ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ТРАНСФЕР ТЕХНОЛОГІЙ»

Постановка проблеми. В сучасному світі не кожне суспільство може реалізувати обрані пріоритети за рахунок власного науково-технологічного потенціалу – часто досягнення тієї або іншої мети стає можливим лише за умови передачі технологій усередині країни або на міждержавному технологічному ринку. Як наслідок, вектор динаміки наукового та інноваційного розвитку задається через організацію процесів передачі знань і технологій. Це визначає об'єктивну важливість процесів трансферу технологій та ставить питання про необхідність уточнення сутності явища трансферу з метою визначення особливостей його протікання та полегшення практичного супроводження технології на всіх етапах передачі від виникнення ідеї до повністю готового комплексу документації, необхідної для запуску технології та пакету майнових прав.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми трансферу технологій, комерціалізації інтелектуальної власності та дифузії інновації відображено у значній кількості наукових праць багатьох відомих вітчизняних та зарубіжних дослідників. Значний внесок у вивчення згаданих проблем проблеми зробили І. Акперов, О. Бутнік-Сіверський, Е. Гейгер, І. Гагауз, О. Лукша, О. Ляшенко, А. Петрунєнкова, П. Ромер, В. Соловійов, С. Терєбова, Л. Федулова, Н. Фонштейн, А. Шпак, Й. Шумпетер, Ю. Яковець.

Незважаючи на значну кількість робіт та досліджень у сфері трансферу технологій, наукове суспільство і досі не має єдиного визначення поняття трансферу. Це пов'язано як із невизначеністю поняття технології, під якою мають на увазі не тільки виробничі процеси, але й процеси соціального